

Kirja-arvioista harvemmin kirjoitetaan tällä palstalla, vaikka niitä julkaistaan Virittäjässä vuosittain enemmän kuin varsinaisia ”päätuotteita” eli tutkimusartikkeleita. Osaa kirja-arvioista voi kuitenkin pitää fennistisiltä vaikutuksiltaan yhtä merkittävänä kuin arvioituja teoksia. Esimerkkeinä voi mainita vaikkapa Heikki Paunosen laajan esittelyn sosiolingvisti William Labovin väitöskirjasta (Virittäjä 4/1971) sekä Pentti Leinon johdatuksen George Lakoffin ja Mark Johnsonin kognitiiviseen metaforateoriaan (Virittäjä 1/1983). Fennistiikan kehityskulkujen kannalta takavuosien kirja-arviot ovat kiinnostavaa aineistoa paitsi yksittäisten teosten aikalaisvastaanoton (tai sen puuttumisen) kannalta myös arvioihin monesti sisältyvien, teosta kontekstoivien historian esitysten kannalta. Keskustelukulttuurin osalta Virittäjän historiasta voi havaita monenlaisia kausia ja ilmapiirejä – ja tyyliniekkaja: toisaalla ovat kipeää tekevien sivallusten mestarit, toisaalla huikeisiin korkeuksiin kohoavat sinfonikot. Vanhat kirja-arviot, samoin kuin muidenkin osastojen sisällöt, odottavat nykylukijaansa digiarkistoissa Virittäjän (<http://journal.fi/virittaja>) ja Kansalliskirjaston (<http://digi.kansalliskirjasto.fi>) sivustoilla.

Nyky-Virittäjän kirjallisuusosasto heijastelee fennistiikan – ja epäilemättä koko tiedekentän – spesialisoitumista eli pirstoutumista yhä hienojakoisempiin erikoisaloihin. Asia ei toki ole mikään uutinen, vaan kehityskulkuun kiinnitti keskustelunavauksessaan huomiota Vesa Koivisto jo liki 30 vuotta sitten (Virittäjä 1/1993). Kirjallisuustoimittajan työssä erikoistuminen näkyy siinä, että teoksille ei ole aina helppo löytää arvioijaa erikoisalan ulkopuolelta. Jotkin teokset ovat jääneet tyystin vaille arviota siksi, että spesialistit ovat olleet jäävejä tai muista syistä estyneitä eikä muita halukkaita ole löytynyt. Jälkimmäisessä tapauksessa yhtenä huolena on monesti varmasti se, että oma, tietylle erikoisalalle suuntautuva asiantuntemus ei riitä tekemään oikeutta naapurialan teokselle. Kirja-arviot eivät kuitenkaan ole refereearvioita, eikä kirjoittaja ole portinvartijan roolissa. Vaikka spesialistin näkemys on kullannarvoinen kirjallisuusosastossakin, myös hieman ulkopuolisen mutta uteliaan lukijan näkökulma voi olla hedelmällinen, uusia näköaloja avaava niin teoksen tekijälle kuin arvioijalle itselleen. Myös fennistiikka – pirstoutunut mutta yhä meitä yhdistävä tieteenala – eittämättä hyötyisi oppisuuntien välisestä keskustelusta ja silloituksesta. Edellytyksenä tietenkin on toisen lähestymistapaa kunnioittava ja ymmärtämään pyrkivä asenne.

Kotimainen kirjasyys on poikkeusoloista huolimatta ollut vilkas niin tiede- kuin tietokirjallisuuden osalta. Ilahduttavaa on ollut, että moni kieliaiheinen teos on ylittänyt uutiskynnyksen ja herättänyt keskustelua myös tiedeyhteisön ulkopuolella. Esimerkkinä voi mainita Valter Langin suomennetun teoksen *Homo Fennicus*, joka arvioitiin Virittäjässä tuoreeltaan alkukielisenä vuonna 2018. Syksyn kirjoista paljon on puhuttanut myös Mia Halosen ja kumppanien teos Helsingin puhekielestä ja erityisesti niin kutsutusta stadilaisesta s:stä. Teos arvioidaan Virittäjässä ensi vuoden puolella.

Tässä Virittäjän numerossa on jälleen tarjolla monipuolinen kattaus kirja-arvioita. Arvioitavien teosten aihepiirit ulottuvat partitiivin merkityksistä hätäpuheluiden pro-

sodiikkaan ja kielenoppimiseen luokkahuoneen ulkopuolella. Myös kielten kirjo on laaja, sillä arvioitavana on useampiakin teoksia, joissa käsitellään suomelle läheisiä kieliä: karjalaa, viroa ja suomenruotsia. Karjalan osalta tarkastelussa on perustavia, kieltä voimistavia teoksia: aapinen, peruskielioppi ja sanakirja.

Virittäjässä on jatkuva tarve uusille kirja-arvioille. Mikäli mielessäsi on teos, jonka haluaisit arvioida, ota empimättä yhteyttä toimitukseen. Laajojen ja/tai monitieteisten teosten kohdalla myös yhteisarvio voi olla mielekäs ja näkökulmia lisäävä vaihtoehto. Arviokappaleen saa omaksi.

Päättän kauteni Virittäjän kirjallisuustoimittajana tähän numeroon. Lämmin kiitos kaikille kirja-arvioita latineille panoksestanne ja vaivannäöstänne! Tahdon kiittää myös Virittäjän toimituksen jäseniä – nykyisiä ja entisiä – yhteen hiileen puhaltamisesta ja monista mukavista muistoista. Ensi numerosta alkaen kirjallisuusosastoa toimittaa Karita Suomalainen. Tervetuloa, Karita!

MIKKO T. VIRTANEN

Virittäjän toimitus kiittää Mikkoa monivuotisesta ja paneutuneesta uurastuksesta lehden hyväksi sekä erinomaisesti sujuneesta yhteistyöstä. Samalla toivotamme Karitan tervetulleeksi toimitukseen.